

FOR FritidsOdlingens Riksorganisation

Åsögatan 149, 116 32 Stockholm Tel 08-556 930 80 Fax 08-640 38 98 www.fritidsodling.org

Till

Dnr 22-9337/10

Statens Jordbruksverk

Yttrande över Statens Jordbruksverks förslag till föreskrift om bevarandesorter och amatörsorter av köksväxter samt konsekvensutredning av denna

FritidsOdlingens Riksorganisation, FOR, är ett samarbetsorgan för Riksförbundet Svensk Trädgård, Koloniträdgårdsförbundet, Trädgårdsamatörerna och ytterligare 13 rikstäckande föreningar för fritidsodlare, med sammanlagt ca 70 000 medlemmar. Trädgårdsintresset som FOR företräder kommer till varierande uttryck i 2,5 miljoner trädgårdar i Sverige. Trädgårdarna berikar den biologiska mångfalden och de är viktiga för befolkningens hälsa och välbefinnande. Husbehovsodlingen kan få ökad betydelse för livsmedelsförsörjningen i en framtid med ökande folkmängd, knappare tillgång på fossila bränslen och ökad konkurrens om jordbruksmark. Ett stort och variationsrikt utbud av lämpligt växtmaterial är en förutsättning för en gynnsam utveckling av fritidsodlingen.

Fritidsodlingens Riksorganisation, FOR, vill framföra följande synpunkter på Jordbruksverkets förslag till ny föreskrift:

- FOR anser att fritidsodlarna berörs i högsta grad av förslaget till ny föreskrift vilket inte framgår av konsekvensutredningen.
- FOR förväntar sig att Jordbruksverket anpassar regelverket så att det inte försvårar för fritidsodlare att få tillgång till ett brett utbud av sorter anpassade för våra odlings- och klimatförhållanden.
- FOR ser positivt på möjligheten att ta in nyare sorter från tredje land med likartade klimatomständigheter som i Sverige samt att saluföra sorter av gamla kulturväxter bland annat sorter som har samlats in genom POM, Programmet för odlad mångfald.
- FOR ser med stor oro på att sorter som hittills fått säljas i småförpackningar (sorter äldre än 1990) kan försvinna ur sortimentet på grund av alltför höga registrerings- och administrationskostnader samt avsaknad av vissa uppgifter för registrering. FOR anser att det tidigare undantaget för sorter före 1990 bör fortsätta att gälla. I annat fall bör det åligga Jordbruksverket att stå för registreringskostnaderna och på alla sätt underlätta registreringsarbetet.
- FOR anser att registerkostnaden för både bevarandesorter av köksväxter och nyare amatörsorter bör subventioneras på samma sätt som för bevarandesorter av lantbruksväxter.
- FOR anser att en bevarandesort inte endast ska få saluföras i ursprungsregionen utan även vara tillgänglig i andra regioner. Inte heller bör de ha den kraftiga begränsning i areal och kvantitet som föreslås.
- FOR befarar en kraftig ökning av fröpriserna av de amatörsorter som kommer att registreras.
- FOR invänder mot Jordbruksverkets beskrivning i konsekvensutredningen (7) att inga övergångsbestämmelser krävs och menar att en övergångsperiod för att genomföra de nya föreskrifterna ut i handelsledet är helt nödvändig.
- FOR invänder mot Jordbruksverkets bedömning i konsekvensutredningen (12) att det inte finns möjlighet att ta särskilda hänsyn till små företag inom ramen för direktivet.
- FOR anser att Jordbruksverket snarast bör ta initiativ till en dialog med berörda parter innan det definitiva beslutet fattas.

Bakgrund till FORs ställningstagande

Fritidsodlarna är en viktig konsumentgrupp när det gäller köksväxtutsäde och intresset för att odla nyttoväxter har ökat markant de senaste åren. Enligt SCBs statistik ägnar sig mer än 40 % av den vuxna befolkningen, ca 3 miljoner människor, åt regelbundet trädgårdsarbete i någon form. En stor del av dessa kan man räkna med att också köper fröer av köksväxter. Fritidsodlare finns i hela landet och måste räkna med den variation i klimat och odlingsförhållanden som det innebär. De är inte heller någon homogen grupp av odlare och därför finns ett stort behov av ett brett sortiment anpassat för olika förutsättningar och intresseinriktningar.

FOR har vid olika tillfällen yttrat sig över Jordbruksverkets tidigare förslag när det gäller utsäde av köksväxter och där lyft fram fritidsodlarnas särskilda synpunkter vilka tål att upprepas:

- Fritidsodlarna är i behov av ett brett utbud av odlingsvärda sorter för svenska/nordiska odlings- och klimatförhållanden.
- Fritidsodlarna är betjänta av fröer av god kvalitet med bra grobarhet, god sjukdomsresistens, rätt sortnamn, ogräsfrihet och frihet från fröburna sjukdomar.
- Fritidsodlarna är intresserade av sorter med en större genetisk variation som gör dem lämpliga att odla under vitt skilda förutsättningar. Lägre förädlade sorter har ofta större förmåga att anpassa sig efter plats och klimat.
- Fritidsodlarna är intresserade av sorter lämpade för ekologisk odling. Ett stort intresse finns också för gamla kulturväxter.
- Fritidsodlarna är mindre beroende av sorter med maximal skörd och absolut jämnhet i tillväxt och skörd, successiv skörd kan t o m ses som en fördel.

Detta sammantaget gör att fritidsodlarna har till viss del andra krav och önskemål på utbudet av köksväxtfröer än de kommersiella odlarna.

Utifrån detta är det positivt att det nya direktivet avser att förenkla förfarandet för godkännande av bevarandesorter och amatörsorter. Vid en första anblick verkar detta leda till förbättringar för både konsumenter/fritidsodlare och fröföretag genom möjligheten att få sälja sorter som idag inte är godkända att saluföra enligt EU:s regelverk.

När det gäller bevarandesorter finns inte mycket att invända, under förutsättning att köksväxtsorter subventioneras på motsvarande sätt som lantbruksväxter. Det bör vara möjligt att sälja bevarandesorter även utanför ursprungsregionen eftersom sådana sorter kan visa sig mycket odlingsvärda för fritidsodlare i andra regioner/länder.

Vid närmare påseende döljer sig dock många fallgropar i förslaget för amatörsorter, det förslag som berör flest sorter av intresse för fritidsodlarna.

I vad mån föreskriften kommer att leda till ett ökat utbud av odlingsvärda sorter för fritidsodlare är svårt att säga om. De sorter som kan komma ifråga är nyare sorter framtagna efter 1990 och som inte finns på någon officiell sortlista idag. Vi ser positivt på att det innebär förenklade regler för att ta in nyare sorter från tredje land med likartade klimatmässiga förhållanden som i Sverige.

Det som oroar oss är vad det får för konsekvenser för de sorter som idag får säljas med det tidigare undantaget för sorter före 1990. Som Jordbruksverket själva skriver i konsekvensanalysen innebär de nya reglerna en definitiv ekonomisk försämring och administrativ börda för fröföretagen för godkännande.

Även om kostnaden kan tyckas liten i det stora perspektivet så kan det vara en avgörande kostnad för små fröfirmor som vill tillhandahålla ett stort utbud men som säljer relativt små kvantiteter av vissa sorter. Detta kan få till följd att sortimentet utarmas av sorter lämpliga för fritidsodlare och för våra odlingsförhållanden. I ett värsta-scenario kan det innebära att vissa sorter försvinner för alltid.

En konsekvens blir då en minskad biodiversitet, vilket motverkar hela direktivets syfte och stämmer illa med riksdagens miljömål också med tanke på att 2010 utropats av FN till Biologiska Mångfaldsåret. FOR anser därför att det tidigare undantaget för sorter före 1990 bör fortsätta att gälla.

FOR anser vidare att samma subvention bör gälla för nyare amatörsorter som för bevarandesorter när det gäller kostnadssubventioner. Argumentet för direktivet är ju att det är av särskilt intresse att bevara dessa sorter eftersom de är lämpliga att odlas under särskilda klimat-, mark- och jordbrukstekniska förhållanden. Då bör det också finnas ekonomiska möjligheter från myndigheternas sida att stötta detta bevarande.

Vi ser chanserna som små att de stora europeiska fröfirmorna ska vara intresserade av att registrera dessa sorter varför det är angeläget att inte försvåra för inhemska små fröfirmor att tillhandahålla detta sortiment. Annars riskerar man en snedvriden konkurrens där några få stora fröfirmor dominerar marknaden med ett begränsat utbud för våra förhållanden. Risken finns också att näthandeln med även icke godkända sorter ökar på bekostnad av inhemska företag som inte överlever. Det har ett stort värde för oss fritidsodlare att det finns inhemska fröfirmor som dels besitter en stor kunskap och dels provodlar en stor del av sortimentet för att tillhandahålla väl anpassade sorter.

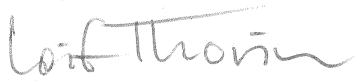
I Storbritannien föreslås en övergångsperiod på 2-3 år för företagen att implementera reglerna. Något sådant förslag finns inte från Jordbruksverket. I konsekvensutredningen (6) bedömer man istället att inga särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdandet. Det är alarmerande med tanke på den sena och korta remisstiden innan föreskriften föreslås träda i kraft. FOR anser att det är helt nödvändigt med någon form av övergångsregler.

Det är angeläget att de nya reglerna utformas på ett sådant sätt att de inte motverkar sitt syfte.

Det bör ske i en öppen dialog med berörda parter innan det är för sent.

Stockholm 2010-11-10

FRITIDSODLINGENS RIKSORGANISATION

Leif Thorin
ordförande

Solveig Sidblad
trädgårdskonsulent